

V

ΑΙΝΟΣ, ΕΒΡΟΣ

ΑΛΙΚΑΙ — ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ

A'

§ 35. Κατὰ τὴν Ἐπέτειον τοῦ ἁγίου Δημητρίου μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας ἱερουργίας ἐν τῷ φερωνύμῳ ναῷ τοῦ Κάτω Μαχαλά οἱ ἐκκλησιαζόμενοι μετέβαινον εἰς τὸ ταλιάνι (θυνησοσκοπεῖον), πρὸ τοῦ ὁποίου ἐτελεῖτο ἁγιασμός· διότι ἡ ἡμέρα τοῦ ἁγίου ἦτο καθωρισμένη διὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἰχθυοτροφείου, ἦτοι διὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἀλίκαις. Αἱ εὐχαὶ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τούτῳ μετ' ἰδιαίτερας ὁλως χαρᾶς ἠκούοντο διὰ πλουσίαν ἄγρην καὶ ἀφθονίαν τοῦ ὕλικου τῶν ἰχθυοτροφῶν ὑδάτων. Ἐπεκράτει μάλιστα ἔθιμον καθ' ὃ οἱ ἀρμόδιοι (ἐπίτροποι ἢ ἐκμεταλλευταὶ) ἐκ τοῦ κελλίου τῆς ἐκκλησίας ἐμοίραζον, εἰνάσσον εἰς τὸ συνηγμένον πλῆθος καὶ μεγάλην ποσότητα μικρῶν ἰχθύων ἵνα προκαλέσωσι καὶ δικαίως εὐφημίας καὶ εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀρχομένῃ καὶ περὶ τὴν ἐκμεταλλεύσεως «διὰ τὴν φθίνεαν τοῦ βίου, τὴν ἐπάρκειαν τῆς παραγωγῆς, ἵνα χορτάσων οἱ πληθυντοὶ ἀπὸ ψάρια νωπὰ, ἀλίπαστα κλ. γὰρ δὲ καὶ ἐπαρκῆς ἐξαγωγή εἰς τὸ ἐξωτερικόν».

Ἡ ἀλίκαι, ἡ θαλασσία, ἦτο λίαν περιωρισμένη παρὰ τοῖς ἐντοπίοις (τράτες, ἀνεμότραπες) τοῦναντίον δὲ ἡ ἀλίκαι τῶν γλυκῶν ὑδάτων, τῶν ὑφαλμύρων, τοῦ ποταμοῦ αἱ ἰδίων μέσων, τὰ ὅποια ὅμως καὶ δὲν ἐξήτασα, ἢ μᾶλλον δὲν ἐσκέφθην ἵνα ἐξετάσω. Ὑπῆρχε ψαράδων μαγαζαδῶν ἐσάφιον κατὰ τὰς παρελθόντας αἰῶνας, ἀλλὰ τὰ κατ' αὐτὸ ἄγνωθ. Ἐὰν ὑπῆρχε συστηματικὴ ἐπιστημονικὴ ἐργασία διὰ τὰ τῆς Αἴνου καὶ τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως καθόλου ἰχθυοτροφεία—ὄψαροτόπια—τοὺς ἀντάδες (=ἐλώδεις λάκκους) ὅταν δὲν ξηραίνωνται—βεβαίως μεγάλῃ καὶ πλουσίᾳ ἢ διαφορᾷ· διότι καὶ τινα, ὥς ἡ Δράνα σχεδὸν ἠλλαξαν βίον. Τὰ ἐν τῷ ἰχθυοτροφείῳ τὰ Πέσσω(;) εἶδη τῶν ψαριῶν, ἅτινα, ἐσημείωσα καθ' ὅσα γόρευσιν τοῦ εὐπατρίδου Συροπούλου καὶ γενικωτάταις γραμμαῖς περιγραφῆν. (1).

* Ἄλλως τε οἱ Αἴνιοι ἰχθυοτὰ φαγητὰ παρεσκεύαζον. ὥς ἄριστα μαρτυροῦντα μαρινῶτα π. γ.

1) Τὸν κατάλογον δυστυχῶς αἴφνης πρὸ ἡμερῶν ἀπώλεσα. Τοῦ Βαρδαρί(ο)υ τοῦ περιπτύστου ἀνέμου πνοῇ εἶρε τὰ δύο μικρὰ φύλλα ἀπροφύλακτα καὶ ἀπέσπασε... λυποῦμαι μόνον ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἐπὶ ψαριῶν ἐκλεκτῶν δίστιχα ἐν παρομοίᾳ δὲ χρήσει συναπώλοντο.

§ 36. Τὰ [αἰ]νίτικα, οἱ λυκουρίνοι, τὰ κεφαλόπουλα, τὰ κοινῶς δηλονοῦν *καπνιστὰ* τῆς Αἴνου ἦσαν ἀνέκαθεν¹⁾ περιζήτητα, ἰδίως δὲ ἐτύγχανον παρασκευῆς καὶ συσκευῆς ὑπὸ ἀρμοδίων προσώπων καλῶν ἐξ οἰκογενειακῆς διδασκαλίας καὶ κατηχήσεως ὅπως δήποτε ἀσκηθέντων εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην τῆς ἀλieiας, ὡς ἐγίνετο εἰς τὰ παράλια τῆς Μαύρης Θαλάσσης, τοῦ Βοσπόρου²⁾ τῆς Προποντίδος, τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τινων ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. Εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν *ταλιατίων* τούτων προσηρμόζετο ἐν Τουρκίᾳ οἰοῦναι ζώνη τις ἀπαγορευτικῆ μικρᾶς ἀκτίνος, εἰς ἣν οὐδεὶς μὴ ἐνδιαφερόμενος εἶχε τὸ δικαίωμα, ἵνα ἀλειύσῃ, πρὸ πάντων ξένος. Εὐνόητον ὅτι ἔνεκα τῆς ἀυσστηματοποιήτου καὶ ἐν τισιν προχείρου ἀλieiας, τῆς προσχώσεως τῶν στομιῶν ἢ τῶν παραλίων ἐν γένει, τῆς ἰλύος, ἥτις συνεχῶς δὲν παύει κατερχομένη ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἢ ἔλλειψις αὐτῆς φροντίδος περὶ καθαρισμοῦ διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ μηχανημάτων, ἡ ἐπαγγελματικὴ πρόοδος περιεστῆλη, περιορίσθη, ἐν ᾧ, ὡς τὰ ἀναφερόμενα παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἐπίτηδες κατωτέρω περὶ Αἴνου καὶ Ἐβρου, ἄλλος ἦτο ὁ πλοῦτος παντοδαπῶν *ἰχθύων μειζόνων τε καὶ μειόνων*. Ὁ τοῦ Ἐβρου ροῦς κατὰ τὰ στόμα αὐτοῦ ἤλλαξε μορφὴν καὶ οἱ ἐν αὐτῷ εὐφρεῖς πρὸς τὴν θάλασσαν τόποι κατὰ τὰς ἐκβολὰς μετέβαλον ὅσιν (νησιδὲς) ἀναλόγως τῶν καιρῶν καὶ τῶν πλημμυρῶν τῶν συμβαλλόντων αὐτῷ (πλημμυρίδες κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος). Τὰ ἔσθια τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης ἤρχοντο ἵνα φεύγωνσιν ἀναζητοῦντα ἀλλαχοῦ τὸν καταφύγιον³⁾ ἐνῷ ἄλλοτε προσήρχοντο καὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα καὶ εἰς τὰ πρὸς τὴν πόλιν ἀγνυροβόλια καὶ αὐτὴ ἡ *μουρούνα* (μύραινα), ἵν' ἀφῇσιν τὸ πολύτιμον μαῦρον *χαβίρι*—περιζήτητον τὸ τῆς Αἴνου καὶ γλυκύτατον—*πρβλε* καὶ *δοταρίχον*⁴⁾. Ἐν οἰκίῳ

1) *Νήτικα*, περὶ ὧν καὶ οἱ αὐθένται τῆς Αἴνου ὁμολοῦσιν, οἱ *Γατελούζοι*. Ὅρα *Λάμπρον*, Ν. Ἑλληνογῆμι: 1910—1911.

2) Ἀπὸ τοῦ Κατακτητοῦ οἴκος *Γεωργίου Πάλλη*, οὗ ἀπόγονοι καὶ σήμερον ἐν Χαλκηδόνι (Κ.Α.) διὰ φερμανίου εἶχε τὸ προνόμιον τῆς ἀλieiας τῶν αἰ: παραλίων τοῦ Βοσπόρου ἀνανεωθέντος ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου *Σελῆμ τοῦ Γ'*. Περὶ τούτων ἐπαγγελματικῆς ὁ μαχαρίτης Παρνανίκας ἐν τῷ IB' τ. τοῦ Ἐ. Φ. Συλλόγου. Δυστυχῶς οὐτε ὁ εἰδικὸς «περὶ Ροῦλ» συγγραφεὺς λογιώτατος κ. Χατζῆς ἐσημείωσε τούτο, οὐτε ὁ Σπ. Λάμπρος ὁ δὲ—καὶ ἀσυγχώρητον ἴσως—οὐτ' ἐγὼ ὁ ταῦτα γράφων ἐνεθυμήθην ἅμα τῇ εἰς τὸ ἀναχωρητήριόν μου ἐνταῦθα ἐκ Κηλώσεως καθόδῳ ἵνα προσθέσω εἰς τὴν περὶ *Ραλ(λ)ῶν* μελέτην μου τὴν ἐν τῇ *Ἐπετηρίδι* τῶν Β. Σπουδῶν (τ. Ε. 1928) δημοσιευθεῖσαν ἐκ τῶν παρ' ἐμοὶ σημειωμάτων.

3) Κάλυπτα διὰ τὰς ἐκβολὰς καὶ τὸν ροῦν τοῦ Ἐβρου εἶναι τὰ τοῖς *Choiseul Gouffier: Voyage Pittoresque de la Grèce* τ. Β'. σ. 109 καὶ 209 καὶ pl: XIII καὶ ἀμυστάστα... Ἐπίσης καὶ τοῦ *Griesbach—Reise in Rumelien* τ. I. σ. 144 κ. ἔ. ὅπερ ἐπέδειξα καὶ πρὸς μετάφρασιν ἐπὶ ὑποβολῇ εἰς διαγωνισμόν σὺν ἄλλοις.

4) Ἐσημείωσα ἤδη ἐν ὑπόσημ: τῆς 48 σ. τοῦ Β' τ. τῶν *Θρακικῶν* ὅτι ὡς σημεῖον πνευματικῆς ὑποταγῆς τῷ πατριαρχεῖῳ ἐν πατριαρχικῷ σιγίλλῳ καὶ δόσις κατ' ἔτος *μᾶς ὁκᾶς δοταρίχον* ἀναγράφεται.—Σπανιώτατον καθ' ὃν χρόνον (1880—81) ἐσημείωμην ταῦτα ἤτο.

μέρει τῶν Θρακικῶν πέρυσι (Β' σ. 48) ἐμνημόνευσα ὅτι ὁ Κατακτητὴς ἐπέτρεψε τῷ ἡγεμόνι [Δημητρίῳ τῷ Παλαιολόγῳ, ἀδελφῷ τοῦ μακαριστοῦ Κωνσταντίνου] Αἶνον πόλιν ἔχειν καὶ πρόσδοτον ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἀλικῆς καί... εἰς ἐξήκοντα μυριάδας ἀργυρίου (!).

Πρὸς τὰ καπνίστὰ ὑπῆρχον καὶ τὰ ἀκάπνιστα τὰ μελίπαστα, ἦτοι τὰ μὴ διὰ τοῦ εἰδικοῦ καπνίσματος... παρασκευαζόμενα καὶ τὸ φυσικὸν χρῶμα αὐτῶν διατηροῦντα.

Νὰ φᾶς ἀχέλι νίτικο
νὰ πιῇς κρασί τῆς Μάκρης
καὶ νὰ φιλήσῃς Ξανθιανή
ποτὲ νὰ μὴ πεθάνῃς.

§ 37. Τὸν λόγον περὶ τῆς ἱχθυοτροφίας ἐν τῇ Αἴνῳ καὶ τῷ ποταμῷ Ἐβρῳ κρατῶν, ἀπαραίτητον θεωρῶ ἵνα παραθέσω αὐτοῦσι χωρία Κριτοβούλου τοῦ Ἱμβρίου, Ἑλληνος ἱστορικοῦ, τοῦ πρώτου ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ πολίτου, ραγιά, ὅστις συνέγραψε τὰ κατὰ τὸν Πορθητὴν, ἰδίας αὐτοῦ εὐνοίας ἀξιωθείς, χωρία μὴ ἀξιωθέντα προσοχῆς.

« Αἶνος γάρ ἦν μὲν τὸ παλαιὸν πόλις μεγίστη τῶν Αἰολίδων, ἐπὶ τε δόξῃ καὶ πλούτῳ καὶ δυναστείᾳ μετὰ φρονούσῃ, ξυμπάσης τε τῆς καθ' αὐτὴν παραλίας κρατούσῃ, ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν νήσων ἐνίων. Κεῖται γάρ ἐν καλλίστῳ τῆς παραλίας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας μέρει. Ἐκ μεσημβρίας μὲν ἔχουσα τὸ τε Αἰγαῖον καὶ τὰς παρακειμένας Ἱμβρον καὶ Λήμνον καὶ τὰς λοιπὰς καὶ τὴν ἀπὸ τούτων ἐμπορίαν δαψιλῶς καρπούμενη· ἀπὸ δὲ ἄρκτου Ἐβρον ποταμὸν, ὅς ἐστι τε τῆς ἄνω Μυσίας καὶ τοῦ Αἵμονος ὄρους τὰς πηγὰς ἔχων ρεῖ διὰ τῆς μεσογείας Θράκης τε καὶ Μακεδονίας, κατὰ μεσημβρίαν ἀεὶ πορευόμενος, προϊόν δὲ κατὰ μικρὸν καὶ τὴν Ἀδριανοῦ παραρρέων μέγας τε γίνεται καὶ ναυσὶ περατός, δεχόμενος καὶ ἐτέρους ποταμοὺς ἐσβάλλοντας εἰς αὐτόν, τὸν τε Κορτιάεσθον καὶ Ἀργιάνην καὶ Τέαρων

1) Χαλκοκονδῶ: ἔκδ. Βόννης σ. 483 *πρὸς* καὶ σ. 494. Ἀνάγνωθι, εἰ βούλει, καὶ τὰ ἐν τῇ Πολιτικῇ Ἱστορίᾳ (Τυπογραφεία, σ. 13 καὶ 19) ταῦτά καὶ τὴν ἁσπὸν ζωὴν ἀμέσως ἢν ἔβιον ἐν σπατάλῃ καὶ κυνηγεσίῳ, χειρὸν ποιῶν ἢ ὅσα ἐπραττεν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ σ. 20.

2) Περὶ τοῦ Κριτοβούλου τοῦ διὰ τῆς ἐπιτηδεύσεως αὐτοῦ καταπνίξαντος τὴν ὀργὴν ἀνακόψαντος τὴν ὁρμὴν τοῦ Πορθητοῦ καὶ διασώσαντος Ἑλληνικὰς νήσους καὶ τὴν Αἶνον (βιβλ. Α. § LXXV ἀνάγνωθι «οὗτος ἡλευθέρωντο τοῦ τότε κινδύνου αἱ νῆσοι» καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἱστορίας ὅρα: *Ιστ. Βυζ. Λογοτεχνίας* Krumbacher *μτφρ.* Σωτηριάδου τ: Α' σ. 624.

Ἐν τόμῳ V τῶν *Frugii: Histor. Graecorum* ὑπὸ C. Müller Pars altera, βιβλ. Β' § XVII.

Ἱστορία τῶν ἐτῶν 1451-1467.

ὅς δὴ Τέαρος ἐκ τε τοῦ παρακειμένου ὄρους μεταξὺ Ἡραίου καὶ Ἀπολλωνίας τῆς πρὸς Εὐξείνῃ πόντῳ τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ Πέτρας ρεοῦσας καὶ κίλλιτον τε καὶ ποτιμώτατον ἀλλὰ δὴ καὶ ὠφελιμώτατον ἐν πολλοῖς ὕδωρ ἀπάντων ἔχει μαρτυρεῖται παρὰ τε τῶν ταύτῃ προσχώρων καὶ δὴ δι' ὅσων ρεῖ.

§ 38. Ὁ δ' οὖν *Εὐρος* (1) κατιὼν τε καὶ πρὸς τῷ Δορίσκῳ γινόμενος καὶ παραρρέων αὐτοῦ ἔξεισι πρὸ τοῦ λιμένος Αἴνου εἰς τὴν ταύτῃ θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου *Τρέφει δὲ γένη τε παντοδαπῶν ἰχθύων πολλὰ, μεζόνων τε καὶ μειόνων*, ἀλλὰ δὴ καὶ πόνων· παρέχει δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει δι' αὐτοῦ πλοίοις φορητοῖς τὰς ἐμπορίας ποιεῖσθαι εἰς τε τὴν μεσόγειον καὶ τινὰς τῶν ἐν αὐτῇ πόλεωσι πλησιοχώρους αὐτῷ. Εἰσὶ δὲ καὶ πρὸ τῆς πόλεως λίμναι καὶ ἔτραι περὶ αὐτῆς, αἱ δὴ καὶ χερρόνησον [ποιοῦσι]· ἀλλὰ καὶ ἑτέρα τις λίμνη μεγάλη ἐμβάλλουσα εἰς αὐτὰς ὅπισθεν τοῦ πρὸ τῆς πόλεως ὄρους, κειμένη πρὸς βορρᾶν ἄνεμον, *Στετορὶς* καλουμένη τοῖς παλαιῶν τρέφουσαι καὶ αὐταὶ ἰχθύων τε γένη πολλὰ καὶ κύνων ἀγέλας καὶ πτηνῶν ἄλλων ἐδοδύμων, λίμναις ἐνδιατωμένων καὶ ποταμοῖς· ἐξ ὧν ἀπάντων ἀφθονίαν εἶχε τὸ παλαιὸν ἢ πόλις αὕτη, καὶ νῦν ἔχει πάντων καλῶν.

Τὸ δὲ δὴ μεῖζον καὶ ὅ πάσας σχεδὸν τὰς γειτονούσας, νικᾷ μεθ' ὑπερβολῆς τῇ τε χρημάτων καὶ προσόδου φορᾷ, οἱ ἐν αὐτῇ γινόμενοι ἅλεις πλείστοι καὶ κάλλιτοι τῶν ἀπανταγῶν, οὓς ἀναπάσαν Θοράκην καὶ Μακεδονίαν διαδιδοῦσά τε καὶ διατιθεμένη διὰ πλείστον συλλέγει χουρσὸν καὶ ἄργυρον· καὶ ὥς ἀπὸ πηγῶν οὕτως ἡ πόλις αὕτη τὸ ἐξ ἀρχῆς εὐδαίμων τε ἦν καὶ πλοῦτον ἀφθονον εἶχε καὶ δύναμιν πλείστην καὶ δόξαν περιεβέβλητο καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἀκόμη καλοῖς.

Τῷ χρόνῳ δὲ καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων πεσοῦσα τε καὶ διαφθαρεῖσα ἐμείνεν ἀοίκητος μέχρι πολλοῦ, χρόνῳ δ' ὕστερον δι' ἀρετὴν τῆς χώρας ἐπολίσθη μέρος τι ταύτης. . . . τὸ πρὸς τῷ λιμένι καὶ κατοικήσθη. . . . εὐθηνουμένη πᾶσι καλοῖς.»

— Ἀριστον μέρος διὰ μονογραφίαν περὶ Αἴνου

1) Ἡ γραφὴ *Εὐρος* καὶ ἐν τῇ ἐκδ. Λευφίας Ἀννης τῆς Κομνηνῆς. Ἐν σ. 256 γεωγραφεῖται ὡς ἐξῆς. «ρεῖ οὗτος ἀπὸ τῶν περάτων αὐτῶν τῆς Ροδόπης καὶ πολὺν ποιοῦμενος ἑλικας καὶ καμπὰς παραμείβει τὴν Ἀδριανοῦ πολλῶν καὶ ἄλλων εἰς ταῦτὸ ποταμῶν συνεμβελιζώτων καὶ περὶ τὴν Αἴνον πόλιν ἐκδίδωσιν εἰς τὴν θάλασσαν.»